

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEK FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA

Szerkeszti

BUND KÁROLY,

egyesületi titkár.

1914. év, április 1.

VII. FÜZET.

LIII-ik évfolyam.

Megjelenik minden hónap 1. és 15-ik napján.

Ara egy évre azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett, ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évi díj fejében szintén ingyen küldetik meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek tára stb.), valamint a hirdetések (állandó melléklet) és az időközönként a laphoz fűzött, műnyomópapíron készült képek az előfizetési ár fejében a lappal *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám

(Telefon: 37—22)

A lappal legkésőbb minden hónap 5. és 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezeihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jegygyel „reclamatio” teendő

Munkatársaink tájékozásául! Az „Erdészeti Lapok” közleményeik körébe fogadják az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felveszszük az erdészetet közelről érdeklő s azzal mintegy rokoni kötelékben lévő vadászati ügyeket is.

Írói tiszteletdíj: Egy nyomtatott ivnyi (16. old.) eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel, 48—64 K, ha az átdolgozást igényel avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért 32—48 K, oly fordításért, mely átdolgozást igényel, 24—32 K.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség évnegyedenként küldi meg.

Kérjük munkatársainkat, hogy dolgozataikat csak egyes félvekre s ilyeneken is csak az egyik oldallapra, törött alakban írják. A czikkhez tartozó rajzokat sima, fehér papíron, lehetőleg kétszer olyan nagyságban kell készíteni, mint amilyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvéteni kívánja. Ugyanílyan mértékben nagyítva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni. *Kéziratok nem küldetnek vissza.*

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlenyomatokat* is készített a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) 30 példány után 16 oldalas ivenként 7 K, 50 példány után 8, 100 példány után 10 K.

Borítékkal ellátva, a különlenyomatok előállítására 30 példánynál 3 K 60 fill., 50 példánynál 4 K-val, 100 példánynál 5 K-val többbe kerül.

EGYESÜLETI HIRDETÉSEK.

Figyelmeztetés. Az egyesületi kiadványokból az egyesületi tagok *csak egy példányt* szerezhetvén meg *kedvezményes áron*, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél (Bpest, V., Alkotmány-utca 6 sz.) a következő művek **rendelhetők meg:**

ERDÉSZETI LAPOK. Az Országos Erdészeti Egyesület közlönye. Szerkeszti *Bund Károly*. Előfizetési ára 1 évre 16 korona. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Mutatványszámok ingyenesen. Régi évfolyamok mérsékelt áron.

AZ ERDŐ. Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti és vadászati altsztek részére. Szerkeszti *Balogh Ernő* m. kir. erdőtanácsos. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Ára 1 évre 4 K.

AZ ERDÉSZETI ZSEBNAPTÁR 1914. ÉVI (33.) ÉVFOLYAMA. Ára tagoknak 2 K, másoknak 3 K. Legcélszerűbb 2 K 45 f. illetőleg 3 K 45 f. előzetes beküldésével rendelni, mely esetben bérmentve szállítatik.

AZ ERDŐÖR vagy AZ ERDÉSZET ALAPVONALAI KÉRDÉSEKBEK ÉS FELELETEKBEK. Irta: *Bedő Albert*. IX. kiadás, 1912. Ára 6 K. 6 kor. 55 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.

AZ ERDŐRENDEZÉSTAN KÉZIKÖNYVE. Irta: bölcsészai *Belházy Emil*. Ára tagoknak 6 K, nem tagoknak 10 K.

ERDÉSZETI NÖVÉNYTAN. Irta: *Fekete Lajos* és *Mágocsi-Dietz Sándor*. I. kötet. Általános növénytan. Teljesen elfogyott. — II. kötet: Növényrendszertan. Részletes növénytan. Növényföldrajz. Ára tagoknak 12 K, nem tagoknak 18 K.

1914. ÁPRILIS 1.

ERDÉSZETI LAPOK

LIII. ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

7. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☼ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes ártért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-uteza 6. sz. II. em.

✻ A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közölhetnek. ✻

(Telefon: 37—22.)

Áterdőlés és gyérités.

Irta: Roth Gyula.

Az áterdőlés munkájának, bár a munkálat maga utat tört már magának hazánk erdőgazdaságában is, még ma sincs egységes és általánosan elfogadott neve, mert négy kifejezéssel is élnek különböző szerzők, ezek: *áterdőlés*, *erdőlés*, *gyérités* és *ritkítás*; mind a négy szó teljesen ugyanazt a fogalmat takarja.

Ennek a bőséges szógazdagságnak furcsa ellentétje, hogy az áterdőlés, különféle eljárásaira, melyek pedig mélyreható és elvi eltéréseket mutatnak és eltérő eredményt is adnak az így kezelt erdőnek ugy élettanában, mint külső képében, egyáltalán megfelelő szavunk nincsen.

A záródásbontó és a záródást nem bontó erdőlésre, amelyre a francziák már kerek 120 év óta használják az „*éclaircie par le haut*”, „*éclaircie par le bas*” szavakat, amelyet a németek nagyon röviden és nagyon találóan „*Hochdurchforstung*” és „*Niederdurchforstung*”-gal neveznek meg és amelyre még az erdőgazdaságilag, különösen az erdőápolás terén, ugyancsak alig szereplő angol is megtalálja a helyes kifejezést: „*thinning in the upper*

story“, „thinning in the lower story“; nekünk megfelelő kifejezésünk nincsen, pedig a kettő minden tekintetben oly messze esik egymástól, hogy a kétféle fogalom kétféle elnevezést is követelne.

Igaz, hogy nálunk a záródásbontó erdőlés még csak a kísérleti állomás munkáiban szerepel, de erdőléseink és felujtásaink fejlődésével biztosan eljő annak is az ideje, mert az a fejlődési menet szükségszerű folyamánya: *mennél tökéletesebbé tudjuk tenni az erdősítést és a felujtást, annál inkább lesz szükségünk a záródásbontó áterdőlésre.*

A záródásbontás *szélsősége* fokának, amely pedig tankönyveinkben is tárgyalt külön gazdasági eljáráshoz vezet, megnevezését ismét nem tudjuk adni, mert a „vigályítás“, „vigályos gazdaság“ szavakat, azt hiszem, senki sem óhajtja fentartani. Erre a fogalomra az idegen nyelvek közül csak németnek van megfelelő és a munka minden részét felölelő kifejezése: a „lichten“ (Lichthieb, Lichtstand, Lichtstellung stb.); a francia hol a „clair“, hol a „dégager“ szavakat füzi a mondatba, az angol pedig, hol a „to open“, hol a „light“, „thinning“ szavakat használja az egyes fogalmak megjelölésére.

A magyar nyelv pedig módot nyújt ahhoz, hogy ezt a fogalmat nagyon helyesen fejezzük ki és ezzel szerezhetünk az áterdőlésre is és a „vigályítás“-ra is megfelelő szót; az áterdőlés két, alapelveiben eltérő eljárás pedig a „záródásbontó“ jelzővel különböztethetjük meg egymástól.

Ha a gyakorlati erdőgazdaság talán ma még nem is érzi nagyon ezeknek a kifejezéseknek hiányát, de érzi azt az erdészeti szakoktatás és az erdészeti kísérletügy és eltekintve mindentől, kötelességünk az erdészeti terminológiáknak fejlesztése, mert a terminológia fejlettségét szokták egyuttal az erdőgazdaság fejlettsége fokmérőjének tekinteni; a megfelelő és helyes szavakat minél korábban kell forgalomba hozni és közhasználatba venni, még mielőtt a vele jelölt munka elterjedt volna, mert a már általánossá vált hibás szót nagyon nehéz kiküszöbölni.

Ezért szükségesnek tartom, hogy az áterdőlés, erdőlés, gyérités és ritkítás szavak értelmezését és alkalmazását véglegesen tisztázzuk és az ezen a téren fennálló ellentétek között méltányos meg egyezést találjunk, ami talán alábbiak figyelembevétele mellett sikerülhet, minek következtében szakszótárunk oly kifogástalanul

megszerkesztett kifejezésekkel gazdagodna, amelyek magyarosak is és a kifejezni kívánt fogalmat teljesen fedik; ezenkívül pedig régebbi szerzők jogai is méltányos figyelemben részesülnek. Az ügy érdekében kérem szaktársaim szíves hozzászólását; egyuttal pedig a kérdést a *műszótárszerkesztő-bizottság* szíves figyelmébe is ajánlom.

Terminológiánkba *Illés* Nándor hozta be a német „Durchforstung” fogalmának kifejezésére az „áterdőlés” és „erdőlés” szavakat,*) melyeket ő felváltva használt és amelyek nálunk már elég mély gyökeret vertek.

Más nyelvből mint a németből, nem vehetett volna irányítást *Illés* a megfelelő szó keresésénél, mert a többi nyelvekben, amelyeknek fejlett erdőszeti terminológiájuk van, oly szavakkal fejezik ki az erdőlés fogalmát, amelyeket lefordítani, illetve amelyek fordítását erre a fogalomra a magyarban alkalmazni nem lehet. A francia „*éclaircie*” „világossá tétel” jelent, az angol „*thinning*”-nek is részben hasonló az értelme, részben „vékonyítással” találjuk fordítva, a dán „*Udhugning*” „kivágással” fordítható.

Illés Nándornak „áterdőlés” és „erdőlés” szavai ellen utóbb kifogások merültek fel.

A *műszótárszerkesztő-bizottságunk* foglalkozván ezzel az ügygyel, 1902-ik évi márczius 19-én tartott ülésén úgy határozott, hogy az „áterdőlés” szó tartandó fenn elsősorban, de meghagyta az erdőlést tájszónak és a *gyéritést* is ezek mellett, minek következtében tényleg mind a három szó szerepel nyelvkincsünkben, negyedikkel (ritkítés) is tarkítva.

Az egységes fejlődés érdekében mindenesetre kívánatos volna, hogy a *műszótárt szerkesztő bizottság* intenczióit követve, első sorban az „áterdőlést” használnók szélteben. Ha jól emlékszem, csak az a kifogás merült volt fel ezzel a szóval szemben, hogy a német „Durchforstung”-nak szó szerint való fordítása, míg az „erdőlés” ellen azt hozták fel, hogy eredeti alakjában tágabb az értelme, mint az a fogalom, amelyet az erdőgazdaságban vele ki akarunk fejezni.**)

*) *Illés* Nándor: Erdőtenyésztéstan II. kiadás, 1879., 206. oldal.

**) A műszótár szerk. bizottság az „erdőlés” szót nem azért ejtette el, mert tágabb értelmű mint a „Durchforstung”, hanem, mert egészen mást jelent: a székelyek faízási jogosultságának gyakorlását.

Szerk.

Szerény nézetem szerint, egyik kifogás sem állhatja meg a helyét, mert ha kerülni akarjuk akár a német, akár más nyelv szavának szó szerint való fordítását, akkor számtalan szót kellene kiküszöbölnünk műszótárunkból. Nem aszerint kell megítélnünk a szót, hogy idegen nyelvben micsoda fogalom felel meg neki, hanem aszerint, hogy magyaros-e, érthető-e és értelme — erőltetés nélkül is — fedi-e a fogalmat, amit jelentenie kell. A szóképzés magyaros volta ellen kifogás nem emelhető, mert igéket az át- szócskával számtalan esetben látunk összekötve. Ha az „erdől” szó maga is fedi a fogalmat, vagy esetleg ennél tágabb értelmű, akkor az „áterdől” szó értelme még csak javít ezen, mert bizonyos szűkebb térre szorítja.

Viszont azonban nézetem szerint a második kifogás, az „erdőlés” ellen is csak akkor volna jogosult, ha a szónak szűkebb-körü értelmezésével a tágabb értelem terén veszítenénk. Az „erdől” szó mint ige azonban hazánkban csak alig használatos és a modern irodalomban egyáltalán nem is szerepel, s alig is képzelhető el, hogy általánosabb használatra juthasson eredeti tágabb értelmében. Igaz, hogy eleinte szokatlanul, idegenül hangzik, de talán csak azért, mert a szó maga: „erdőlni,” jóformán ismeretlen és az a vidék, ahol használják — ha ugyan ma még forog ez a szó a nép nyelvén — csak nagyon szűk határok közé szorul. De nem vonható kétségbe, hogy eredeti magyar szó, amelynek tényleg az az értelme volt mindig: az erdőből bizonyos mennyiségű fát kivágni.

Végeredményben tehát szerény nézetem szerint, helytálló kifogás egyik szó ellen sem emelhető és a két szó alakban is, értelemben is oly közel áll egymáshoz, hogy más értelemben egyiket sem fogjuk használhatni és így igazán csak az egyéni izlés, illetve közös megegyezés dolga, melyiket tartsuk meg. Zavart mindkettőnek együttes használata sem okozhat, ahogy *Illés* is felváltva használta azokat; értve alatta azokat a *rendszeres vágásokat*, amelyekkel a *vágásérettséget* még el nem ért erdőkből az állomány nevelése és ápolása céljából a *fatömegeknek* bizonyos részét *eltávolítjuk egészen addig a határig, amíg a záródás esetleges megszakitása még csak ideiglenes marad, tehát csak rövid időre terjed.*

Hogy ugyanerre a fogalomra rápazaroljuk a gyérités és ritkítás szavakat is, ahhoz talán nem elég gazdag az erdőszeti szó-

kincsünk, másrészt pedig ezeknek a szavaknak másutt nagyon jó hasznát vehetjük, sőt a magam részéről ebben az alkalmazásban sokkal inkább helyénvalónak tartom őket, mint az „áterdőlés” értelmében, mert nézetem szerint sem a „gyérités”, sem a „ritkítás” szó nem fedi az „áterdőlési művelet”-nek valódi értelmét.

A dolog természetéből folyik, hogy a *gyéritésnek*, *ritkításnak* keresztülvitele „gyér” (gyéres) vagy „ritka” (ritkás) *erdőt* kell, hogy eredményül adjon. De a *gyér erdő*, *ritka erdő* fogalma semmikép sem felel meg annak a képnek, amit az áterdőléssel kezelt erdő mutat, még erősebb beleavatkozásnál sem, de még kevésbé gyenge erdőlésnél, amikor a záródás teljes marad és a *gyéritett, ritkított állomány sem nem gyér, sem nem ritka, hanem sűrű!* De viszont megfelelnek ezek a szavak teljességgel annak a képnek, amelyet kapunk, ha a záródásbontó erdőlést addig a mértékig fokozzuk, amelynél a záródás már egyáltalán helyre nem áll többé. Ez pedig a „vigályítás!” (Lichtung vagy Auslichtung.) Ennek a fogalomnak megnevezésére — amint már említettem — eddig nincs megfelelő szavunk, mert a „vigályos gazdaság, vigályítás” szavakat nem lehet megfelelőknek mondani; erre alkalmazhatjuk tehát nagyon megfelelő értelmezéssel a *gyérités, ritkítás**) szavakat, amelyek így jelentőségüknek teljesen megfelelő alkalmazást nyernek, mert a munka eredményeképpen tényleg gyér, ritka erdőt nyerünk. Értjük pedig alatta ezek szerint azokat a *rendszeres vágásokat, amelyekkel a vágásérettséghez közel álló* (fiatal erdőkben nincs ennek helye) *erdőből a lábon maradt faegyedek növekvésének erőteljes fokozása és a vágásforduló alatt termelhető fatömegnek gyarapítása végett a fáknak oly nagy számát vágjuk ki, hogy a koronák záródása véglegesen vagy legalább hosszú időre meg legyen szakítva.*

A felujításokban, fiatalosokban alkalmazott, az áterdőléshez hasonló vágásokra, amelyek célja a betolakodott gyomfák, sarjak és cserjék kiszedése, érvényben marad a „gyomláló, tisztító vágás”, valamint a természetes felujítás vágásaira is érvényben maradhatnak a szokott kifejezések.

*) Ebben az értelemben használva is látjuk már ezeket a szavakat *Vadas*: Az ákácza monografiájában (199. old.).